

Notat

25. november 2014

Sagsnr./Dok.nr. 200748093 / 2007-48093-102

Init.: LBS

Operationalisering af de fem forebyggelsespakker under Sundhedspolitik 2015-2018 – afgrænset til Skoleforvaltningen

Nedenstående oversigt indeholder anbefalinger i Sundhedsstyrelsens forebyggelsespakker inden for Alkohol, Tobak, Fysisk aktivitet, Mental sundhed, Mad og måltider, der vedrører Skoleforvaltningen.

Alkohol			
Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Rammer			
<i>Kommunal alkoholpolitik</i>	Kommunen indarbejder alkohol, med egne mål for indsatsen, som del af kommunal sundhedspolitik.	G	Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 indeholder mål for indsatsen målrettet børn, unge og voksne.
<i>Alkoholpolitik på kommunens arbejdspladser og institutioner</i>	Der vedtages alkoholpolitikker for kommunens arbejdspladser og institutioner med fokus på indtagelse af alkohol blandt medarbejdere og borgere.	G	Alle arbejdspladser og institutioner i Skoleforvaltningen har en alkoholpolitik jf. Aalborg Kommunes personalepolitik om sundhed.

Alkohol

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Information og undervisning			
<i>Frontpersonale informerer om kommunes tilbud</i>	Medarbejdere i skoler mv. informerer om kommunens rådgivnings og behandlingstilbud samt tilbud til gravide.	G	Skolernes trivselsperson, inklusionsvejleder, samt PPR psykolog har kendskab til kommunens tilbud eller ved hvor de kan finde den relevante information.
<i>Forældremøder og inddragelse af forældre</i>	Forældre inddrages gennem forældremøder, herunder indgåelse af forældre aftaler i klasserne om udskydelse af debut og håndtering af fester	G	Der gennemføres et obligatorisk 5-dages forløb omkring alkohol og rygning i 6. klasse på alle skoler, hvor eleverne er involveret i 3 af dagene og forældrene i 2 af dagene.
<i>Undervisning i folkeskolen</i>	Systematisk undervisning om alkohol i folkeskolen med henblik på at udskyde debut, mindske forbrug mv.	G	Der gennemføres et obligatorisk 5-dages forløb omkring alkohol og rygning i 6. klasse på alle skoler, hvor eleverne er involveret i 3 af dagene og forældrene i 2 af dagene. Derudover underviser kontaktlæreren/klasse læreren i emnet alkohol, som en del af faghæfte 21.
Tidlig opsporing			
<i>Systematisk tidlig opsporing ved frontpersonale</i>	Personale, der møder borgere i skoler, fritidshjem mv. kan sikre tidlig opsporing af overforbrug og alkoholproblemer ved hjælp af en kort opsporende samtale.	G	Medlemmerne af skolernes trivselsforum kan alle gennemføre korte opsporende samtaler. Medarbejderne på skolerne kender til trivselsforum og bringer tidlige bekymringer og mistanker herind. Trivselsforum afklarer fra sag til sag, hvem af deltagerne der med fordel kan tage samtalen.
<i>Handlevejledninger</i>	Handlevejledninger til frontpersonale med fokus på spørgeguides til kort opsporende samtale om alkoholvaner og henvisning til rådgivning og behandling.	G	I Håndbogen på Tværs findes der en række handlevejledninger, ligesom der også findes materiale herom på Aalborg Kommunes hjemmeside. Handlevejledningerne kan være en hjælp til deltagerne i trivselsforum, der gennemfører de korte opsporende samtaler.

Tobak

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Rammer			
<i>Kommunal tobakspolitik</i>	Kommunal tobakspolitik med egne forpligtende mål	G	Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 indeholder mål for indsatsen målrettet børn, unge og voksne
<i>Røgfri miljøer indendørs</i>	Der etableres totalt røgfri miljøer indendørs i lokaliteter, hvor kommunen har instruktionsbeføjelser, eller hvor kommunen kan stille krav til samarbejdspartnere. Det omfatter egne kommunale bygninger, sportshaller og fritidslokaler samt leverandører af kommunale ydelser fx dagplejen og familieplejen og beskæftigelsesindsatser.	G	Aalborg Kommunens regler om røgfrie miljøer indeholder regler om rygeforbud i kommunens bygninger samt de lokaler, bygninger og bygningsanlæg, som kommunen i øvrigt har en aftale om at anvende samt de selvejende institutioner, kommunen har driftsoverenskomst med.
<i>Røgfri matrikel</i>	Alle kommunens ejendomme gøres røgfri indendørs og udendørs.	U	
<i>Røgfrihed i arbejdstiden</i>	Røgfrihed for de kommunalt ansatte	U	
Tilbud			
<i>Nationale rygestoptilbud</i>	Kommunen henviser ved alle relevante lejligheder til de nationale rygestoptilbud	G	Alle rygestopcoaches har kendskab til de nationale tilbud og kan henvise hertil. I Skoleforvaltningen er der i alt uddannet 6 rygestopcoaches. 4 er ansat på Ung AUC og to på folkeskolerne
Information og undervisning			
<i>Systematisk undervisning og forældremøder</i>	Systematisk undervisning om tobak og rygning i skolerne i 7.-9. klasse.(5 timer årligt på hvert klassetrin)	G	Der gennemføres et obligatorisk 5-dages forløb omkring alkohol og rygning i 6. klasse på alle skoler, hvor eleverne er involveret i 3 af dagene og forældrene i 2 af dagene. Derudover underviser kontaktlæreren/klasse læreren i emnet rygning, som en del af faghæfte 21.
<i>Børn og unge informeres</i>	Der informeres i kommunale institutioner, hvor børn og unge færdes, om gevinster ved røgfri miljøer, røgfrihed mv.	G	Der skiltes synligt på alle skoler med "Vores røgfri skole". Der undervises, ud fra faghæfte 21, i gevinster ved et sundt og aktivt liv, herunder gevinsterne ved et liv uden røg.

Tobak

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
<i>Information om love og regler</i>	Kommunen bidrager til at viderebringe information til borgerne om love og regler på området.	G	<p>Der skiltes synligt på alle skoler med "Vores røgfri skole".</p> <p>I Sundhedspolitikken er det vedtaget, at der ikke ryges i undervisningstiden på kommunens skoler.</p> <p>På Aalborg Kommunes hjemmeside informeres der om reglerne for røgfri miljøer.</p>

Fysisk aktivitet

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Rammer			
<i>Kommunal politik</i>	Indarbejdelse af fysisk aktivitet i sundhedspolitikken (se nærmere i pakken om indsatsområder)	G	Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 indeholder mål for indsatsen målrettet børn, unge og voksne
<i>Fysisk aktivitet på tværs af forvaltningsområder</i>	Indsatsen til fremme af fysisk aktivitet koordineres på tværs af forvaltningsområderne, så fysisk aktivitet bliver en integreret del af indsatser på andre områder	G	<p>Aalborg Kommunes Styregruppe Sundhed, hvor Skoleforvaltningen er repræsenteret i lighed med de øvrige forvaltninger, foretager den forvaltningsvise koordinering.</p> <p>Skoleforvaltningen indgår i tværgående strategiske tiltag, som eksempelvis "Strategi for leg og læring".</p>
<i>Rammer for fysisk aktivitet</i>	Gode rammer for fysisk aktivitet i skoler, skolefritidsordninger og ungdomsklubber tilbydes	G	<p>Skoleforvaltningen har afsat budgetmidler til en legepladspulje, hvorfra skolerne kan søge om tilbud til anlæg.</p> <p>Skoleforvaltningen har ansat to fundraisere, der skal bistå skolerne i ansøgninger til fonde omkring midler, herunder til forbedringer af fysiske rammer.</p> <p>lfn. større om-, til- og nybygninger arbejdes der efter principperne for Fleksible</p>

Fysisk aktivitet

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
			Læringsmiljøer, hvilket betyder fokus på aktiv inddragelse af udendørs områder, etablering af gunstige rammer for, at fagene kan flytte ud, samt anvendelse af udendørs undervisningsfaciliteter ifbm. både naturvidenskabelige fag og idræt/leg.
<i>Strategi for idrætsundervisningen</i>	Skolen udformer en overordnet strategi for idrætsundervisningen, der bl.a. fokuserer på, at alle elever hyppigt er fysisk aktive med høj intensitet	G	Skoleudvalget har i foråret 2014 besluttet, at skolebestyrelserne skal fastlægge principper for motion og bevægelse. I den forbindelse kunne der overvejes et fokus på højintensitet i idræt.
<i>Politik for fysisk aktivitet</i>	Skolebestyrelsen udarbejder en politik for fysisk aktivitet for skolens aktiviteter herunder aktiv transport til og fra skole.	G	Der er i samarbejde med daværende Teknik- og Miljøforvaltning udarbejdet trafikpolitikker for alle skoler, der afdækker transportmulighederne til/fra skole. Skoleudvalget har i foråret 2014 besluttet, at skolebestyrelserne skal fastlægge principper for motion og bevægelse. I den forbindelse kunne der indtænkes elevernes selvtransport og sikre skoleveje.
<i>Udvidet indsats i skolen</i>	Fysisk aktivitet i skolen fremmes ved en flerstrengt indsats, som kan omfatte længere frikvarterer ledsaget af initiativer til fremme af fysisk inspirerende udendørsarealer, flere idrætstimer og kropslige aktiviteter i de boglige fag.	U	
<i>Stillesiddende tid i skolefritidsordning og klubber</i>	Skolefritidsordninger, fritidsklubber og ungdomsklubber har ved udarbejdelsen af en fysisk aktivitetspolitik særlig fokus på omfanget af stillesiddende tid.	U	
<i>Informationsplatform på arbejdspladsen</i>	Kommunale arbejdspladser kan med fordel etablere en informationsplatform, hvor medarbejder kan få mere viden om, hvad de kan gøre for at blive mere fysisk aktive.	G	Der oplyses på KLIK omkring kampagner vedr. fysisk aktivitet.
<i>Aktive arbejdsrutiner</i>	Kommunale arbejdspladser indretter arbejdspladsen sådan, at daglige arbejdsrutiner kan involvere fysisk aktivitet	U	
<i>Vejledning om adfærd ændring</i>	I tilknytning til arbejdsmiljøområdet kan kommunens medarbejdere få vejledning i, hvordan det er muligt at ændre adfærd med mere fysisk aktiv livsstil	U	
Tilbud			
<i>Børns motorik</i>	Skoler har øget fokus på at stimulere børnenes motorik	G	Der foretages motoriske screening af 0. klasseseleverne som en integreret del af arbejdet med at stimulere elevernes alsidige udvikling.

Fysisk aktivitet

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
			Der arbejdes aktivt med at stimulere de elever, der måtte identificeres i screeningen som havende dårlig motorik.
<i>Aktivitetsdage og temauger i skolefritidsordning og fritidsklubber</i>	Gennemførelse af aktivitetsdage, workshops eller temauger med fokus på fysisk aktivitet og sund livsstil.	U	
<i>Samarbejde med idrætsforeninger</i>	Skolerne samarbejder med idrætsforeninger i forbindelse med undervisningen i idræt og sundhed.	U	
<i>Tilbud til børn med motoriske vanskeligheder</i>	Kommunen tilbyder fysisk aktivitet til børn med motoriske vanskeligheder. Eventuelt i samarbejde med frivillige foreninger.	U	
Information og undervisning			
<i>Landsdækkende kampanjer</i>	Skolerne i kommunen understøtter de landsdækkende kampanjer for fysisk aktivitet, som fx "get moving"	G	Kampagnemateriale videreformidles fra forvaltningen til alle skoler.
<i>Arbejdspladser deltager i kampanjer</i>	De kommunale arbejdspladser understøtter kampanjer, der er rettet mod fremme af fysisk aktivitet på arbejdspladsen.	G	Der oplyses på KLIK omkring kampanjer vedr. fysisk aktivitet.
<i>Vejledning i motorik</i>	Kommunen etablerer mulighed for vejledning i motorik og fysisk aktivitet for dagtilbud, skoler og forældre	U	
Tidlig opsporing			
<i>Identifikation af børn med dårlig motorik og lavt aktivitetsniveau</i>	Sundhedsplejersker, kommunallæger, pædagoger i dagtilbud, skolelærere og eventuelt kommunens pædagogisk-psykologisk rådgivning samarbejder om at identificere børn med dårlig motorik samt børn med lavt fysisk aktivitetsniveau	G	Der foretages motoriske screening af 0. klasseseleverne, som en integreret del af arbejdet med at stimulere elevernes alsidige udvikling. Det undersøges, hvorvidt skolerne anvender en metodiske/systematisk tilgang hertil.

Mental sundhed

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Rammer			
<i>Kommunal politik for mental sundhed som en del af sundhedspolitikken</i>	Politikken skal indeholde vedtagne mål og planer for en indsats til fremme af mental sundhed.	G	Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 indeholder mål for indsatsen målrettet børn, unge og voksne
<i>Sammenhængende børnepolitik</i>	På børne- og ungeområdet samordnes den kommunale politik for mental sundhed med den sammenhængende børnepolitik	G	Der udarbejdes en sammenhængende Børne- og Ungepolitik gældende fra 2015.
<i>Tværgående kommunal indsats</i>	Fremme af mental sundhed foregår som en tværgående indsats i kommunen med en fast forankring og tydelig ansvarsplacering.	G	Fremme af mental sundhed indgår som et tværgående spor i Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018. Administrativt er den tværgående kommunale indsats forankret i Styregruppen Sundhed.
Tilbud			
<i>Integration af mental sundhed i kommunens øvrige sundhedsindsatser</i>	Ved iværksættelse af kommunale indsatser omkring sundhedsadfærd overvejes om indsatsen samtidig bidrager til fremme af mental sundhed.	U	
<i>Børns trivsel i skolen</i>	I skoler kan indsatser til fremme af kognitiv, emotionel og social udvikling, opbygning af sociale fællesskaber og forebyggelse af mobning fremme børns trivsel – der kan sættes systematisk ind i forhold til indlæringsproblemer og adfærdsvanskeligheder.	G	Trivselsarbejdet med trivselspersoner og trivselsforum fortsættes og kunne eventuelt suppleret med socialstyrelsens dokumenterede programmer. Inklusionsvejlederne inddrages efter behov på den enkelte skole. Skolepsykologernes tilstedeværelse og tilgængelighed er tillige, fra skoleåret 2014/2015, blevet forøget på de enkelte skoler.
<i>Reduktion af stress og fremme af trivsel på kommunale arbejdspladser</i>	Lokale politikker for reduktion og håndtering af stress samt fremme af trivsel på kommunale arbejdspladser.	G	Den enkelte skole har formuleret retningslinjer for stress, ligesom temaerne stress og mental sundhed indgår som en fast del af MED-samarbejdet.
<i>Tilbagevenden til arbejde efter sygefravær</i>	Politikker og procedurer på kommunale arbejdspladser for at sikre en skånsom tilbagevenden til arbejdet efter perioder	G	Skoleforvaltningen følger anbefalingerne fra Videnscenter for Arbejdsmiljø.

Mental sundhed

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
	med længerevarende sygefravær.		
<i>Implementering af pakker for selvmordsforebyggelse</i>	Brug af Socialministeriets pakker for selvmordsforebyggelse blandt hhv. børn og unge og blandt ældre.	G	Temaet behandles på diverse netværksmøder, bla. for trivselspersoner, for at opgradere viden og videndeling ift. hvilke signaler, det er vigtigt at være opmærksom på.
<i>Kursus i håndtering af langvarig stressbelastning, angst og depression</i>	Borgere, som har eller er på vej til at udvikle langvarig stressbelastning, angst og eller depression kan med fordel tilbydes kursus i håndtering af disse tilstande med fokus på at mester dagligdagen.	U	
Informationsindsatser			
<i>Deltagelse i nationale informationsindsatser</i>	Kommunen understøtter den nationale og regionale indsats til afstigmatisering af psykiske lidelser	G	Nationale kampagner og informationer bliver videreformidlet til skolerne fra forvaltningen. Skolerne sørger efterfølgende for at udbrede til ansatte og evt. forældre.
<i>Formidling af information</i>	Kommunen informerer løbende borgerne om indsatser til fremme af mental sundhed	G	Information om indsatser vedr. mental sundhed formidles via Aalborg Kommunes hjemmeside og facebooksider.
Tidlig opsporing			
<i>Tidlig indsats til børn med sociale og mentale problemer</i>	Kommunen kan med fordel understøtte en sammenhængende indsats via SSD-samarbejdet	G	"Det tværfaglige team" står til rådighed fra fødsel til skolegang. Der ansættes socialrådgivere på udvalgte skoler, der samtidig bliver en del af skolernes trivselsforum og trivselsarbejde.

Mad og Måltider

Anbefaling	Uddybning af anbefaling	Grund- eller udviklingsniveau	Operationalisering <i>Hvem skal hvad for hvem hvornår?</i>
Rammer			
<i>Fokus på mad- og måltider i kommunens sundhedspolitik</i>	Kommunen udarbejder, vedtager og følger løbende op på en mad- og måltidspolitik som en del af kommunens sundhedspolitik	G	Aalborg Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 indeholder et tværgående indsatsområde vedrørende sunde rammer.
<i>Handleplan for mad- og måltider i daginstitutioner, dagpleje og SFO/klubber</i>	Der udarbejdes lokale handleplaner.	G	Hver skole har en sundhedspolitik indeholdende handleplan om mad- og måltider.
<i>Handleplan for mad og måltider i skoler</i>	Med udgangspunkt i kommunens mad og måltidspolitik udarbejdes lokale handleplaner, som har en række fokusområder (se detaljer i pakken)	G	Hver skole har en sundhedspolitik indeholdende handleplan om mad- og måltider.
<i>Etablering og kvalificering af Skolemadsordninger</i>	(se detaljer i pakken)	U	
<i>Etablering af Skolefrugt/grøntordninger</i>	Skoler og kommuner kan etablere skolefrugt/grøntordninger, bl.a. kan der søges om EU tilskud.	U	
Information og undervisning			
<i>Undervisning om mad og måltider i skolen</i>	Sundhedsundervisning gennemføres om livsstil, sund mad, smag, maddannelse, fysisk aktivitet og socialt samvær.	G	Sundhedsundervisningen er en del af de timeløse fag og understøttende undervisning, jf. Ny folkeskolelov. Faghæfterne for emnerne efterleves.